IX kadencja

SEJM RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

KANCELARIA SEJMU
Biuro Komisji Sejmowych

PEŁNY ZAPIS PRZEBIEGU POSIEDZENIA

■ **Komisji Kultury i Środków Przekazu (nr 123)**

z dnia 7 października 2022 r.

Pełny zapis przebiegu posiedzenia

Komisji Kultury i Środków Przekazu (nr 123)

7 października 2022 r.

Komisja Kultury i Środków Przekazu, obradująca pod przewodnictwem posła **Piotra Babinetza (PiS)**, przewodniczącego Komisji, rozpatrzyła:

– informację na temat realizacji programów związanych z obchodami roku Romantyzmu Polskiego, Józefa Mackiewicza, Marii Grzegorzewskiej, Wandy Rutkiewicz oraz Józefa Wybickiego.

W posiedzeniu udział wzięli: **Wanda Zwinogrodzka** podsekretarz stanu w Ministerstwie Kultury i Dziedzictwa Narodowego wraz ze współpracownikami, **Magdalena Zbijowska** przedstawicielka Centrum Edukacji Artystycznej.

W posiedzeniu udział wzięli pracownicy Kancelarii Sejmu: **Joanna Góral**, **Maciej Zaremba** – z sekretariatu Komisji w Biurze Komisji Sejmowych.

Przewodniczący poseł Piotr Babinetz (PiS):

Dzień dobry państwu. Otwieram posiedzenie Komisji Kultury i Środków Przekazu.

Stwierdzam kworum i to zarówno po stronie sejmowej, jak i po stronie ministerialnej, rządowej.

Witam państwa. Witam panie i panów posłów. Witam wszystkich naszych dzisiejszych gości, a są nimi: pani minister Wanda Zwinogrodzka podsekretarz stanu w Ministerstwie Kultury i Dziedzictwa Narodowego, pani Agnieszka Komar-Morawska, dyrektor Departamentu Narodowych Instytucji Kultury, pani Agnieszka Grunwald, zastępca dyrektora Departamentu Współpracy z Zagranicą, pan Nikodem Polak, zastępca dyrektora Departamentu Mecenatu Państwa, pani Joanna Dadas, naczelnik wydziału w Departamencie Nadzoru Właścicielskiego, pani Beata Drewniacka, naczelnik wydziału w Departamencie Szkolnictwa Artystycznego, pani Donata Jaworska, naczelnik wydziału w Departamencie Dziedzictwa Kulturowego za Granicą i Miejsc Pamięci, pani Jolanta Rędzikowska, naczelnik wydziału w Departamencie Prawa Autorskiego i Filmu, pan Marcin Komosa, naczelnik wydziału w Departamencie Dziedzictwa Kulturowego, pani Dorota Janiczek, asystent podsekretarz stanu, pani minister Wandy Zwinogrodzkiej i pani Magdalena Zbijowska, która reprezentuje Centrum Edukacji Artystycznej. Witamy bardzo serdecznie tak dużą reprezentację ministerstwa.

Porządek dzisiejszego posiedzenia przewiduje informację na temat realizacji programów związanych z obchodami roku Romantyzmu Polskiego, Józefa Mackiewicza, Marii Grzegorzewskiej, Wandy Rutkiewicz oraz Józefa Wybickiego. Spotykamy się dzisiaj, żeby rozmawiać tylko o pięciu patronach, tylko mówię w cudzysłowie, ponieważ w trakcie posiedzenia wyjazdowego na Podkarpaciu rozmawialiśmy o obchodach roku Ignacego Łukasiewicza i roku Marii Konopnickiej. Jeżeli nie usłyszę sprzeciwu, uznam, że Komisja przyjmuje zaproponowany porządek dzienny. Sprzeciwu nie słyszę.

Przystępujemy do realizacji porządku dziennego. Proszę panią minister Wandę Zwinogrodzką o przedstawienie informacji, o wprowadzenie do tematu dzisiejszego posiedzenia. Proszę bardzo, pani minister.

Podsekretarz stanu w Ministerstwie Kultury i Dziedzictwa Narodowego Wanda Zwinogrodzka:

Dziękuję bardzo. Szanowny panie przewodniczący, szanowni państwo posłowie, szanowni goście, w nawiązaniu do przedstawienia, którego dokonał przed chwilą pan przewodniczący, pozwolę sobie tylko powiedzieć, że rozległość delegacji ministerialnej

pokazuje, jak rozległe są prace wokół roku Romantyzmu Polskiego, w które zaangażowane są praktycznie wszystkie departamenty, przynajmniej merytoryczne departamenty ministerstwa. Zaraz postaram się pokrótce omówić prowadzone działania.

Rok Romantyzmu Polskiego został ustanowiony w związku z przypadającą w bieżącym roku 200. rocznicą wydania „Ballad i romansów" w pierwszym tomie „Poezyj" Adama Mickiewicza. Data ta przyjmowana jest jako symboliczny początek epoki romantyzmu w Polsce, epoki, w której tak naprawdę zostały położone podwaliny nowożytnej świadomości polskiej przez liczne grono, oczywiście poza Mickiewiczem, artystów, myślicieli i działaczy politycznych, jak Juliusz Słowacki, Zygmunt Krasiński, Norwid, Chopin, Moniuszko, Piotr Michałowski, Jan Matejko czy Maurycy Mochnacki.

Minister Kultury i Dziedzictwa Narodowego powołał na rok 2022 specjalny program ministra „Ballady i romanse", którego celem jest przypomnienie znaczenia pierwszego wydania „Ballad i romansów" poprzez współczesne działania artystyczne inspirowane tą publikacją oraz ukazanie jej wpływu na rozwój idei romantycznej w Polsce i w Europie. Realizacja programu ma przypomnieć moment narodzin bardzo ważnej dla Polski idei romantycznej oraz wzbudzić powszechną świadomość oddziaływania tradycji na współczesną twórczość.

W programie złożono 374 wnioski. Dofinansowanie uzyskały łącznie 152 zadania, w tym aż 108 w trybie konkursowym na łączną kwotę 3 400 000 zł, a ponadto 44 w trybie odwoławczym na łączną kwotę 764 000 zł. Wśród beneficjentów znalazły się 74 samorządowe instytucje kultury. Wśród nich największą liczbę stanowią biblioteki, teatry, domy i ośrodki kultury. Nie zabrakło również propozycji muzeów i filharmonii. Dużą grupą beneficjentów okazały się też organizacje pozarządowe, gdzie wsparcie otrzymało 36 fundacji i 31 stowarzyszeń. Dofinansowanie otrzymały również podmioty prowadzące działalność gospodarczą, a także szkoły i uczelnie artystyczne.

Zwycięskie projekty dotyczą w głównej mierze realizacji zadań artystycznych, edukacyjnych i wydawniczych z zakresu programu oraz działań multimedialnych. Beneficjenci realizują zadania z zakresu teatru, literatury, muzyki, tańca, sztuk wizualnych i innych, przy czym warto zauważyć, że w programie pojawiło się wiele propozycji projektów interdyscyplinarnych, które łączą wskazane wyżej obszary oraz różne dziedziny sztuki. Dominująca część projektu będzie realizowana do końca bieżącego roku, a tym samym raporty z ich realizacji wraz z efektami w postaci materiału dokumentacyjnego, fotografii, filmów dokumentujących zadania, nagrań audio będą przekazywane do ministerstwa w styczniu 2023 roku. Niemniej dotychczas zostało przedłożonych już dziewięć raportów z realizacji następujących zadań:

– „Lirycznie i romantycznie w Cieszynie" realizowane przez Bibliotekę Miejską w Cieszynie,

– „Ballady i romanse – więzienny artbook na 200-lecie pierwszego wydania zbioru" realizowane przez Fundację Dom Kultury,

– „Pani Twardowska: ballada animowana" realizowane przez Muzeum Kinematografii w Łodzi,

– „Noce ballad i romansów" realizowane przez Stowarzyszenie Smolna,

– „Romantyczność. Muzyka i poezja" realizowane przez Miejski Dom Kultury w Mikołowie,

– „Romantycznie w sercu miasta" realizowane przez Koszalińską Bibliotekę Publiczną im. Joachima Lelewela,

– „Cztery Ballady Adama" realizowane przez Związek Artystów Scen Polskich ZASP,

– „Kim była Świtezianka?" realizowane przez Muzeum Archeologiczne w Biskupinie,

– „Konkurs plastyczny na ilustrację do Ballad i romansów Adama Mickiewicza – I edycja" realizowane przez Fundację Imperio.

W efekcie zrealizowanych już dziewięciu projektów odbyło się łącznie 57 wydarzeń kulturalnych, w tym 13 premierowych przedsięwzięć, w ramach których wzięło udział 143 twórców i realizatorów, pedagogów i innych osób zaangażowanych w realizację, a także pięciu twórców z zagranicy. W wydarzeniach tych wzięło udział 3123 widzów uczestniczących na żywo oraz prawie 2000, dokładnie1956 uczestniczących poprzez różnego rodzaju media, internet, radio i telewizję. W ramach wydarzeń kulturalnych zre-

alizowano 2286 godzin warsztatów, kursów oraz wykładów. Ukazały się różnego rodzaju publikacje: audio, audio-wideo, audiobooki, publikacje drukowane i towarzyszące w łącznej liczbie 302 egzemplarzy. W przypadku publikacji elektronicznych liczba odbiorców wyniosła 8502 osoby.

Beneficjenci w czasie rozmów roboczych i konsultacji telefonicznych z instytucją zarządzającą chętnie dzielą się wrażeniami dotyczącymi realizacji programu, zwracając uwagę na znaczącą wartość programu Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego dedykowanego obchodom roku Romantyzmu Polskiego. Znaczna część efektów w postaci np. spektakli czy wystaw zostanie włączona do programów działalności instytucji, organizacji pozarządowych oraz innych podmiotów, które uczestniczyły w programie, i będzie eksploatowana i prezentowana również w kolejnych latach. Zgodnie z regulaminem programu, instytucje państwowe i współprowadzone przez Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego były wyłączone z możliwości aplikowania w programie. Może dopowiem, że filozofią programu było jak najszersze upowszechnienie problematyki romantyzmu, również w małych ośrodkach. Stąd między innymi taka konstrukcja programu, żeby jak najwięcej mniejszych podmiotów z małych ośrodków miało możliwość skorzystać ze wsparcia finansowego.

Wszelako instytucje państwowe i współprowadzone czynnie włączały się w obchody roku Romantyzmu Polskiego poprzez realizację działań finansowanych z dotacji podmiotowych, a także dotacji celowych z budżetu Ministerstwa Kultury i Dziedzictwa Narodowego. Spośród niemal 100 propozycji instytucji państwowych i współprowadzonych przez Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego, poświęconych szeroko pojętej tematyce romantyzmu polskiego, pozwolę sobie wymienić tylko projekty bezpośrednio związane z „Balladami i romansami”:

– spektakl „Ballady i romanse” realizowany przez Teatr Wierszalin,

– projekt Narodowego Instytutu Muzyki i Tańca „Ballady i romanse w międzynarodowej podróży”,

– spektakl „Romantyczność/*Ramantika*” realizowany przez niezależną białoruską grupę teatralną „Kupałowcy” w ramach rezydencji grupy w Teatrze Polskim im. Arnolda Szyfmana w Warszawie,

– spektakl muzyczny Teatru Dzieci Zagłębia im. Jana Dormana w Będzinie pt. „Ballady i romanse”.

Ponadto oprócz wydarzeń związanych z pierwszym tomem „Poezyj” Adama Mickiewicza pozwolę sobie zwrócić uwagę na dwa monumentalne wydarzenia dedykowane przez nasze instytucje obchodom roku Romantyzmu Polskiego, czyli XVIII Międzynarodowy Festiwal Muzyczny „Chopin i jego Europa” organizowany przez Narodowy Instytut Fryderyka Chopina, który miał miejsce w sierpniu bieżącego roku. W tym roku festiwal osadzony był w duchu romantyzmu polskiego, czego potwierdzeniem było wydarzenie otwierające festiwal, koncert „Widma” Stanisława Moniuszki w sali Moniuszki Teatru Wielkiego – Opery Narodowej, a także koncert w Teatrze Wielkim – Operze Narodowej pt. „Powiało na mnie morze snów... Pieśni zadumy i nostalgii na sopran, mezzosopran, baryton, chór i orkiestrę” – tryptyk Krzysztofa Pendereckiego do tekstów wybitnych polskich poetów: Cypriana Kamila Norwida, poetów Młodej Polski, skamandrytów i Zbigniewa Herberta. Wydarzenie to zaplanowane jest na 23 listopada bieżącego roku w Teatrze Wielkim – Operze Narodowej.

Wreszcie z okazji roku Romantyzmu Polskiego powstała także specjalna okolicznościowa strona www.romantyzm2022.pl, która ma za zadanie między innymi rejestrowanie i koordynację przedsięwzięć związanych z obchodami roku Romantyzmu Polskiego. Portal stanowi przestrzeń informacyjną, gdzie prezentowane są różnorodne materiały tematyczne poświęcone epoce romantyzmu i samym obchodom. Ponadto w specjalnej zakładce znajduje się do pobrania okolicznościowe logo, znak rozpoznawczy wszelkich działań, mających na celu wspólnotowe uczczenie tego wyjątkowego jubileuszu.

Rok 2022 został ustanowiony przez Sejm Rzeczypospolitej Polskiej rokiem Marii Grzegorzewskiej, Wandy Rutkiewicz, Józefa Mackiewicza Józefa Wybickiego, żeby uhonorować te wybitne postaci.

Przewodniczący poseł Piotr Babinetz (PiS):

Przepraszam, pani minister. Czy pani minister będzie teraz szerzej omawiać pozostałe postaci?

Podsekretarz stanu w MKiDN Wanda Zwinogrodzka:

Chciałabym.

Przewodniczący poseł Piotr Babinetz (PiS):

Pytanie do Komisji. Może od razu są pytania do roku Romantyzmu Polskiego.

Podsekretarz stanu w MKiDN Wanda Zwinogrodzka:

Proszę bardzo, możemy przerwać.

Przewodniczący poseł Piotr Babinetz (PiS):

Czy tak nie będzie lepiej? Może ktoś z przedstawicieli grupy czy ktoś, kto wnosił o dany rok. W tym przypadku czy pani przewodnicząca Joanna Lichocka ma jakieś pytania, uwagi do roku Romantyzmu Polskiego?

Poseł Joanna Lichocka (PiS):

Wywołuje mnie pan do tablicy, panie przewodniczący.

Przewodniczący poseł Piotr Babinetz (PiS):

Mam też takie zamiary później wobec innych.

Poseł Joanna Lichocka (PiS):

Pani minister, przyznam szczerze, że oczywiście wolałabym rozmowę na ten temat niż czytanie materiałów, które przygotowało ministerstwo. Trudno, proszę mi wybaczyć, w monotonnym przedstawianiu dorobku wyłapać rzeczy ważne i ważniejsze. Jak rozumiem, rok romantyzmu zarówno zaangażował społeczności lokalne, jak też były różne ważne wydarzenia na poziomie centralnym. Czy mogłaby pani wymienić te – troszkę się spóźniłam, być może pani od tego zaczęła – z których ministerstwo jest najbardziej usatysfakcjonowane, jeżeli chodzi o obchody tego roku?

Przewodniczący poseł Piotr Babinetz (PiS):

Dodam tylko, że pani minister nie przedstawiała całego materiału, który jest bardzo obszerny, tylko podstawowe, wybrane wątki. Proszę bardzo, pani minister.

Podsekretarz stanu w MKiDN Wanda Zwinogrodzka:

Dziękuję, pani poseł. Rozumiem, że materiał służył, był materiałem pomocniczym dla państwa posłów, jest to zwykle się dzieje, a rozmowa odbywa się właśnie teraz, więc muszę powiedzieć, że nie bardzo zrozumiałam ten zarzut. Niemniej, jeżeli pani poseł ma potrzebę szerszej rozmowy na ten temat, oczywiście zawsze zapraszamy do Ministerstwa Kultury i Dziedzictwa Narodowego.

Natomiast jeżeli chodzi o wydarzenia najbardziej znamienne, przed chwilą je podałam. Nie wiem, czy rozbudowywać te informacje. Mówiłam, że jeżeli chodzi o nośność dużych imprez, przede wszystkim jest to festiwal „Chopin i jego Europa" oraz planowany koncert w Teatrze Wielkim. Jeżeli chodzi o to, o czym jeszcze nie powiedziałam, a co zasługuje na uwagę, może wspomnę jeszcze o wydarzeniach, które miały miejsce i mają miejsce poza granicami kraju. W tym przypadku chodzi o promocję zewnętrzną tego wydarzenia. W ramach programu jest projekt pod nazwą „Ballady w Wilnie i Paryżu" realizowany przez ARTE Fundację Kultury i Edukacji, w ramach którego zaplanowano cztery recitale pianistów, dwa w Wilnie, dwa w Paryżu wraz z prezentacją tekstów ballad Mickiewicza oraz produkcją filmu dokumentującego powstawanie tomiku. Podczas koncertu w wykonaniu Jakuba Kuszlika, laureata 4 nagrody Konkursu Pianistycznego im. Chopina w 2021 roku i uznanego polskiego pianisty Piotra Sałajczyka publiczność usłyszała utwory ballad Fryderyka Chopina. Dotychczas odbyły się trzy koncerty.

Poza tym „Ballady i romanse w międzynarodowej podróży" to projekt realizowany przez NIMiT ze środków Instytutu Adama Mickiewicza. Jest to cykl pięciu koncertów prezentowanych międzynarodowej publiczności za granicą we Włoszech, Niemczech, Japonii. Wszystkie recitale ukazują poezję Mickiewicza w liryce wokalnej Marii Szymanowskiej, Fryderyka Chopina, Stanisława Moniuszki oraz Carla Loewego.

Wreszcie jest tournée Orkiestry Filharmonii Narodowej do USA w 2022 roku, koncerty chopinowskie z laureatem I nagrody ostatniego konkursu chopinowskiego, w ramach którego prezentowano między innymi koncert fortepianowy e-moll op. 11 Fryderyka Chopina oraz uwerturę do opery „Paria" Moniuszki.

Również instytucje podlegające ministerstwu uwzględniają w swoim programie zagranicznym prezentację bogatej tradycji romantycznej. Oczywiście możemy rozwijać tę listę, jeżeli państwo sobie życzą, ale poniekąd dlatego daliśmy tabelę, żeby tutaj nie wymieniać punkt po punkcie wszystkich zdarzeń. Jeżeli jest taka potrzeba, to proszę.

Przewodniczący poseł Piotr Babinetz (PiS):

Dobrze. Dziękuję, pani minister. Pani przewodnicząca jeszcze raz.

Poseł Joanna Lichocka (PiS):

Ewentualnie dopytam, pani minister. Jakie ministerstwo planuje albo zaplanowało inicjatywy w kulturze masowej, kulturze popularnej, które nie są tak elitarne jak festiwal chopinowski?

Podsekretarz stanu w MKiDN Wanda Zwinogrodzka:

Pani poseł, ministerstwo nie jest producentem żadnych wydarzeń. Nie może nim być z mocy prawa. Dlatego my sami takich działań oczywiście nie podejmujemy. Są one podejmowane w ramach programu, którego charakter referowałam, to znaczy programu „Ballady i romanse". Dlatego powiedziałam, że regulaminowo był on zaprojektowany w taki sposób, żeby szeroko rozchodził się po całym kraju, po małych instytucjach, małych ośrodkach, małych stowarzyszeniach, które w konkursach, gdzie startują wielkie wydarzenia, zwykle przegrywają, po prostu nie mają szans. Dlatego z programu wyłączyliśmy wielkie instytucje na rzecz, powiedziałabym, pospolitego ruszenia w kulturze w tej sprawie.

Natomiast poza tym oczywiście cała akcja promocyjna do pewnego stopnia była obecna w mediach. Do pewnego stopnia odbywała się działalność naszych instytucji, ale na miarę skrojenia owych instytucji. Trzeba jasno powiedzieć, że instytucje prowadzone i współprowadzone przez Ministerstwo Kultury i Dziedzictwa Narodowego to nie są instytucje – nie bardzo sobie przypominam chociażby jedną – popkulturowe. Raczej są to instytucje kultury wysokiej. Tym samym raczej taki charakter miały wydarzenia, które tam nawet nie lokowaliśmy, tylko które wspieraliśmy, kiedy na nasze wezwanie podejmowały one rozmaite projekty, żeby uczcić rok Romantyzmu Polskiego. Jeżeli mogę, chciałabym prosić o uzupełnienie, jeżeli chodzi o szeroki, popularny wymiar, panią dyrektor Departamentu Narodowych Instytucji Kultury Agnieszkę Komar.

Przewodniczący poseł Piotr Babinetz (PiS):

Proszę bardzo, pani dyrektor.

Dyrektor Departamentu Narodowych Instytucji Kultury MKiDN Agnieszka Komar-Morawska:

Dziękuję bardzo za głos. Panie przewodniczący, Wysoka Komisjo, chciałabym przede wszystkim podkreślić to, co zaistniało u założeń roku Romantyzmu Polskiego, a mianowicie potrzebę ufundowania przez Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego programu, z którym tak jak pani minister powiedziała, jako dyrektor instytucji zarządzającej miałam okazję obcować, dotykać poprzez ocenę, udział w ocenie wniosków. Jest to program, w którym przede wszystkim instytucje upowszechnieniowe bądź mające na celu upowszechnianie – myślę tutaj o instytucjach artystycznych, które uczestniczyły w konkursie – mogą ubiegać się o granty o wartości od 10 000 do 80 000 złotych. Dla praktyków, których wśród Wysokiej Komisji nie brakuje, jest to jasny sygnał. To nie są wysoko budżetowe wydarzenia. Prosty i powszechny charakter był i jest siłą programu.

Pani minister wymieniła kilka projektów. Przekazaliśmy informację o tych, które zostały już zrealizowane, ale proszę zauważyć, że wśród nich jest różnorodność. Jest to dosyć egzotycznie brzmiący więzienny artbook. Z informacją o projekcie można się już zapoznać na stronie organizatora. Oczywiście zajrzałam tam. Było to wydarzenie o charakterze edukacyjnym adresowane do osadzonych w zakładzie karnym. Jestem polonistą z wykształcenia. Wydawałoby się, że jest to naprawdę egzotyczna formuła, tymczasem

opis pozostawiał dobitne przekonanie, że było to działanie i oryginalne, i dobrze zaadresowane.

Mamy wiele inicjatyw bibliotek. Zależało nam bardzo na utrzymaniu pewnej równowagi w rekomendacjach składanych Ministrowi Kultury i Dziedzictwa Narodowego do ostatecznej decyzji, żeby do bibliotek jako miejsc częstokroć pierwszego kontaktu z kulturą – myślę tutaj zwłaszcza o młodym pokoleniu – również popłynął strumień środków.

Jest wreszcie cały szereg wydarzeń o charakterze popularnym poprzez to, że były to wydarzenia plenerowe. Były to spektakle, zapewne traktujące materiał poetycki w sposób dosyć swobodny, aczkolwiek obowiązkowa była wierność wątkowi przewodniemu, ale niewątpliwie były to wydarzenia angażujące społeczności lokalne.

Były również wydarzenia, które można by nazwać wydarzeniami opartymi w dużej mierze na zasadzie inkluzywności, adresowane do grup o szczególnych potrzebach. Myślę tutaj nie tylko o seniorach, myślę także o grupach twórców z niepełnosprawnościami.

Jest to prawdziwy wachlarz. Zainteresowanie, jak pani minister tutaj powiedziała, było dużo większe od możliwości realizacji finansowych, gdyż mniej więcej jedna trzecia wniosków uzyskała dofinansowanie. Zapewne warto byłoby w przyszłości myśleć o podobnych upowszechnieniowych inicjatywach.

Jeżeli chodzi o instytucje nadzorowane przez ministra, przypomnę, że jest ich w tej chwili 47 w obszarze mojego departamentu, można powiedzieć, w obszarze artystycznym. Oczywiście skupiały się one na wątkach romantycznych, ale jak wiemy, kultura polska na romantyzmie może nie tyle jest ufundowana, co jest to bardzo istotny sens, treść, punkt odniesienia. A zatem wiele z wydarzeń w naszych instytucjach, takich jak Filharmonia Narodowa, jak wspomniany przez panią minister Narodowy Instytut Fryderyka Chopina co roku obraca się wokół wątków romantycznych, natomiast tutaj było to zaakcentowane w szczególny sposób.

Nie da się wreszcie ukryć, że początek roku romantyzmu, promocja zaplanowana na luty tego roku oczywiście znalazła się w cieniu wydarzeń o tragicznym charakterze, w cieniu wybuchu wojny czy raczej aktu agresji Rosji na niepodległą Ukrainę. A zatem nie mogliśmy, nie rekomendowaliśmy jakiejś szczególnej promocji w cieniu tych wydarzeń. Dzisiaj myślimy o tym, chcemy podsumować rok romantyzmu. Myślę, że wspomniany przez panią minister termin początku roku 2023, kiedy spłyną do nas raporty, jak również wizualizacje wszystkich zrealizowanych projektów – taki jest wymóg w każdej umowie – będzie okazją do tego, żeby w szerszy sposób, również Wysokiej Komisji, jeżeli będzie taka wola, przedstawić w jakiejś dostępnej, nienużącej formie realizację zadań. Natomiast nasze instytucje zapraszają, planują również w warunkach, powiedziałabym, dyscypliny budżetowej, koniecznej i zrozumiałej w chwili obecnej. Wymagamy od nich, ażeby w ramach swoich programów znalazły dobrą formułę.

Tutaj pozwolę sobie przypomnieć, że w najbliższy weekend, jutro w Teatrze Polskim, we współprowadzonej instytucji, z udziałem środków ministerstwa, żeby nie rzec, z przeważającym udziałem środków Ministerstwa Kultury i Dziedzictwa Narodowego, odbędzie się premiera a a . Jest to wersja białoruska z wersją polskojęzyczną dla widzów, z udziałem bądź też raczej w realizacji aktorów Teatru Narodowego im. Janki Kupały, w reżyserii Pinigina. Jest to spektakl, o którym mówimy od dwóch lat. 8 października będzie miał swoją premierę.

Poza tym nawet mamy ze sobą zaproszenia na spektakl „Dziady – Noc Pierwsza" Teatru Wierszalin w Wilnie oczywiście w Klasztorze Franciszkańskim, na który dyrektor Piotr Tomaszuk, reżyser i aktor zaprasza. Jest to część objazdu mickiewiczowskiego, cyklicznej inicjatywy, która nawiązuje do idei Reduty Juliusza Osterwy.

Są to tylko wybrane przykłady. Pełne sprawozdanie otrzymali państwo w obszernym, tabelarycznym ze względu na dyscyplinę wypowiedzi materiale. Dodam, że to nie jest ostatnie słowo, ponieważ nasze instytucje nadal występują z inicjatywami związanymi z rokiem romantyzmu. Jeżeli wolno mi tak powiedzieć, inicjatywa rocznicowa jest bardzo istotna, natomiast to, co jest najcenniejsze, jak się wydaje, to przypomnienie

korzeni polskiej współczesnej kultury, mentalności, umysłowości, które niewątpliwie wraz z początkiem romantyzmu zyskały swój szczególny charakter.

Przewodniczący poseł Piotr Babinetz (PiS):

Dziękuję bardzo, pani dyrektor. Pan poseł Krzysztof Piątkowski. Proszę bardzo.

Poseł Krzysztof Piątkowski (KO):

Dzień dobry. Pani minister, szanowni państwo, jedno pytanie z zakresu finansów, w sumie nie dlatego że równocześnie jestem także członkiem Komisji Finansów Publicznych, ale pewnie w pewnym stopniu dlatego, że trwa właśnie debata budżetowa, na którą będę musiał się udać. Chciałbym zadać tylko jedno krótkie pytanie, chciałbym prosić o koszty, finanse, jakie państwo przeznaczyli na sfinansowanie wszystkich programów. Wiem, że to może nie być łatwe, ale chciałbym wiedzieć, jaka część z tej kwoty posłużyła na sfinansowanie działań, które zostały stworzone z myślą wyłącznie o tym roku, działań, które nie mają charakteru wydarzeń cyklicznych, a które i tak by się odbyły. Nie krytykuję finansowania takich wydarzeń, chciałbym po prostu dowiedzieć się, jaka kwota posłużyła stworzeniu czegoś wyjątkowego tylko z tego powodu, że mamy do czynienia z obchodami. Chciałbym poznać te dwie kwoty.

Przewodniczący poseł Piotr Babinetz (PiS):

Dziękuję bardzo.

Poseł Krzysztof Piątkowski (KO):

Może dotyczyć wszystkich wydarzeń.

Przewodniczący poseł Piotr Babinetz (PiS):

Czy do romantyzmu polskiego jest jeszcze jakieś pytanie? Bardzo proszę, pan poseł Krzysztof Mieszkowski.

Poseł Krzysztof Mieszkowski (KO):

Nie sposób nie odnieść się do tego, co się wydarzyło tuż przed końcem roku 2021. Był to swoisty prolog roku romantycznego, jeżeli mogę tak to sformułować. Mam na myśli prolog w postaci „Dziadów" ocenzurowanych przez panią Barbarę Nowak, małopolską kurator oświaty, która odradzała młodzieży uczestniczenie w tym przedstawieniu. Co gorsza, spektakl w reżyserii Mai Kleczewskiej został potępiony również przez ministra edukacji narodowej, pana Czarnka. Do tych opinii przyłączył się niestety również premier Gliński, który jak twierdzi, nie widział spektaklu, wypowiadając swoje opinie. Jednocześnie warto podkreślić fakt, że pani kurator Barbara Nowak również nie widziała przedstawienia, podobnie zresztą jak minister Czarnek.

Mamy do czynienia z sytuacją niebywałą. Oto być może najważniejszy tekst polskiej kultury, który jest swoistym sejsmografem naszego uniwersum egzystencjalnego, politycznego, świadomościowego, społecznego nagle został poddany weryfikacji politycznej w sposób bezwzględny, jednoznaczny i niezwykle prymitywny. Na marginesie dziękuję pani posłance Lichockiej, że zaproponowała nam te obchody przygotowując uchwałę. Uchwała, przestrzeń roku Romantyzmu Polskiego powinny stać się pretekstem do szerszej debaty. Podzielam pogląd pani minister Wandy Zwinogrodzkiej, że romantyzm w jakimś sensie kształtował polską świadomość, i narodową, i wolnościową. Różne świadomości można by wpisać w ten kontekst, ale świadomość wolnościowa była nade wszystko najpoważniejszym elementem budowania pewnej hierarchii społecznej, kulturalnej, a także politycznej w okresie romantyzmu. Zresztą jest na ten temat całe morze literatury, z publikacjami profesor Marii Janion wyłącznie.

W związku z tym zastanawiam się, jak państwo w Ministerstwie Kultury i Dziedzictwa Narodowego odnoszą się, co tu dużo mówić, do jakiejś absolutnie niewiarygodnej sytuacji, która przypomina nam rok 1968, kiedy Gomułka napiętnował dejmkowskie „Dziady". Pan premier Gliński miał odwagę powiedzieć, że porównywanie „Dziadów" w reżyserii Mai Kleczewskiej z Teatru im. Juliusza Słowackiego w Krakowie z „Dziadami" w Teatrze Narodowym w reżyserii Dejmka jest niestosowne. Są to inne historie, inne współczesności, inne rzeczywistości polityczne, inne rzeczywistości kulturalne, ale także inne rzeczywistości świadomościowe. W związku z tym mamy rok romantyczny,

w którym doszło właściwie do jakiejś zupełnie skrajnej sytuacji, która tak naprawdę podważa kompetencje urzędników Ministerstwa Kultury i Dziedzictwa Narodowego – myślę tutaj o panu Glińskim – ale także pana Czarnka, albowiem oni obaj podważyli dwa poważne artykuły naszej konstytucji, art. 73 o prawie do wolności twórczej oraz art. 6 o prawie do uczestnictwa w kulturze. Informowanie, nawoływanie przez panią Nowak do nieoglądania „Dziadów" jest po prostu czymś zupełnie niebywałym. Mickiewicz miał swoje perypetie. Jego lekcja czternasta była cenzurowana przez kościół. Zresztą kościół wielokrotnie cenzurował rozmaite teksty polskiej kultury. Właściwie nie zmieniło się to do dzisiaj. Nie można odbierać artystkom i artystom prawa do ich swobody artystycznej, nie można im odbierać prawa do wypowiadania swoich interpretacji.

Poseł Jacek Świat (PiS):

Za własne pieniądze.

Poseł Krzysztof Mieszkowski (KO):

Za własne pieniądze może pan pojechać, panie pośle, na wycieczkę do Krakowa i zobaczyć spektakl. Może wtedy mielibyśmy szansę porozmawiać o tym, co rzeczywiście wydarzyło się w tym przedstawieniu, jak ono jest ważne dla polskiej kultury.

Konsekwencją tych decyzji, tych koszmarnych opinii, tych niezwykle druzgocących opinii jest oczywiście wycofanie się Ministerstwa Kultury i Dziedzictwa Narodowego ze współfinansowania Teatru im. Juliusza Słowackiego w Krakowie. Ponadto pan marszałek województwa małopolskiego podjął procedurę odwołania Krzysztofa Głuchowskiego, dyrektora teatru. Tak właśnie wygląda polski rok romantyczny w naszej rzeczywistości politycznej, z jaką dzisiaj mamy do czynienia.

Z pewną radością przyjąłem informację, czytając rozmowę z dyrektorem artystycznym Teatru im. Jaracza w Łodzi, panem Michałem Chorosińskim, który właśnie został dyrektorem artystycznym tego teatru, a który zapowiada realizację „Dziadów" Mickiewicza. Mamy właśnie takie bardzo ciekawe zbiegi okoliczności. A więc rok romantyczny, jakby to powiedzieć, przebiega w rozmaitych kierunkach. Najbardziej bolesne dla polskiej kultury jest to, że takie straszliwe przykłady, jak postawa Czarnka, jak postawa Glińskiego, jak postawa Nowak...

Poseł Sławomir Skwarek (PiS):

Ministra.

Poseł Krzysztof Mieszkowski (KO):

Proszę mnie nie pouczać, proszę pana. Ma pan swój pogląd na ten temat. Proszę zabierać głos, jeżeli ma pan ochotę.

W związku z tym proponowanie młodzieży wzorów nieuczestniczenia w kulturze polskiej, w nieoglądaniu „Dziadów", w nieprzysłuchiwaniu się tekstowi Mickiewicza jest po prostu czymś niedopuszczalnym. Myśląc o niedalekiej przyszłości mam nadzieję, że już niedługo rozstaniemy się z tą intelektualną cenzorską świadomością, ale jednocześnie właściwie, dlaczego ofiarą ma być polskie społeczeństwo, zwłaszcza jego młodsza część, dlaczego ciągle mamy zmagać się z nieodpowiedzialnymi urzędnikami, którzy nie rozumieją konstytucji, a jak się okazuje, także nie rozumieją „Dziadów". Dziękuję bardzo.

Przewodniczący poseł Piotr Babinetz (PiS):

Czy są jeszcze jakieś pytania do romantyzmu? Chyba już nie ma. Powiem tylko, że nie wydaje mi się, żeby celne i trafne było przeciwstawianie kościoła i kultury polskiej. Bardzo wielu przedstawicieli kościoła jest i było współtwórcami kultury polskiej, a więc takie przeciwstawianie nie ma sensu. Proszę bardzo, myślę, że przedstawiciele ministerstwa...

Poseł Krzysztof Mieszkowski (KO):

Ale kościół cenzurował Mickiewicza, panie pośle. Proszę sobie poczytać.

Przewodniczący poseł Piotr Babinetz (PiS):

Ale ja mówię o czymś innym. Nie wchodzę w szczegóły, tylko mówię bardziej ogólnie. Czy pani minister albo ktoś inny chciałby jeszcze odnieść się do wątku romantyzmu polskiego czy przechodzimy do następnych patronów? Proszę bardzo, pani minister.

Podsekretarz stanu w MKiDN Wanda Zwinogrodzka:

Dziękuję. W pierwszej kolejności pozwolę sobie odpowiedzieć na pierwsze pytanie pana posła Piątkowskiego. Panie pośle, suma łącznie przekazana na wydarzenia w ramach programu „Ballady i romanse" powołanego przez ministra z okazji roku Romantyzmu Polskiego to łącznie 4 164 000 złotych. Jak mówiłam 3 400 000 złotych zostało rozdysponowane pomiędzy podmioty aspirujące w głównym naborze, natomiast w trybie odwoławczym rozdysponowaliśmy jeszcze 764 000 złotych. Nie dysponuję informacją, dlatego że nie mamy w ten sposób zagregowanych danych – zresztą jest to dosyć trudne – jeżeli chodzi o łączny koszt wydarzeń, które zostały zrealizowane przez instytucje bądź to prowadzone, bądź to współprowadzone przez ministra w ramach ich dotacji podmiotowych lub naszych dotacji celowych. Jeżeli pan poseł jest tym zainteresowany, spróbujemy zebrać takie dane i przedstawić panu na piśmie, chociaż muszę powiedzieć, że to nie będzie łatwe i nigdy nie będzie do końca pewne, dlatego że bardzo wiele wątków romantycznych było włączanych np. w repertuary koncertów niededykowanych bezpośrednio rokowi romantyzmu, ale kultywowaniu tej tradycji w ramach bieżących wydarzeń. Czasem pewnie będzie trudno to oddzielić. Trzeba by było policzyć procentowo, kiedy w koncercie tylko jedna część była romantyczna, a inna była inna, ale możemy spróbować to zrobić, jeżeli chodzi o wydarzenia bardziej jednoznacznie związane z tą rocznicą. O kilku spośród nich wspomniałam.

Jeżeli chodzi o drugą kwestię, szczerze mówiąc nie bardzo zrozumiałam, jak brzmi pytanie do mnie, dlatego że to była raczej swobodna wypowiedź pana posła Mieszkowskiego na temat sytuacji. W odpowiedzi mogę tylko powiedzieć, że tak jak prawo artysty do wypowiedzi jest realizacją przestrzeni wolności, tak w ramach tej przestrzeni istnieje prawo do komentowania i ustosunkowywania się do przekazu artystycznego, o czym pan poseł zresztą doskonale wie jako wieloletni redaktor naczelny pisma poświęconego teatrowi. Prawo to przysługuje wszystkim obywatelom, również tym, którzy sprawują różne funkcje.

Jeżeli natomiast chodzi o działania ministerstwa, w tej sprawie takich działań po prostu nie było, dlatego że instytucja ta nie jest instytucją prowadzoną przez ministerstwo. Jest instytucją samorządową. Działania w tym obszarze należą do samorządu, niezależnie od tego, jakie działania są podejmowane. Natomiast nie jest prawdą kolportowana szeroko fałszywa wiadomość, jakoby minister wycofał się z jakiejś umowy. Umowa była na bardzo wstępnym etapie negocjacji. Na takim etapie negocjacji obecnie jest bardzo wiele umów o współprowadzeniu z różnymi instytucjami. Finalna decyzja podejmowana jest po przeprowadzeniu i porównaniu warunków w różnych instytucjach, także okoliczności, które przemawiają za popisaniem umowy, np. skali potrzebnego wsparcia. Rozmaite okoliczności są brane pod uwagę, łącznie z lokacją instytucji. Akurat ministerstwo stara się, żeby to nie były, w każdym razie, żeby w znikomym stopniu były to lokacje w dużych metropoliach, ponieważ instytucje samorządowe z mniejszych ośrodków bywają w znacznie gorszej sytuacji finansowej, ale jest to osobna rozmowa na temat kryteriów. W każdym razie nie było żadnej umowy, z której trzeba by było się wycofywać, nie było nawet umowy w przedwstępnej formie. Jest to fałszywa informacja. Dziękuję bardzo.

Przewodniczący poseł Piotr Babinetz (PiS):

Bardzo dziękuję, pani minister. Teraz proszę, żeby pani minister krótko przedstawiła – widzę po sytuacji na sali, że debatowanie po kolei o każdym patronie nam się nie uda – działania dotyczące pozostałej czwórki patronów. Potem wrócimy do dyskusji.

Podsekretarz stanu w MKiDN Wanda Zwinogrodzka:

Dziękuję bardzo, panie przewodniczący. A więc rok 2022 został ustanowiony przez Sejm Rzeczypospolitej Polskiej również rokiem Marii Grzegorzewskiej, Wandy Rutkiewicz, Józefa Mackiewicza, Józefa Wybickiego, żeby uhonorować te postaci. Postaram się pokrótce omówić je po kolei.

Maria Grzegorzewska, działaczka społeczna, naukowiec, twórca pedagogiki specjalnej w Polsce jest założycielką i patronką Państwowego Instytutu Pedagogiki Specjalnej, noszącego obecnie nazwę Akademia Pedagogiki Specjalnej im. Marii Grzegorzew-

skiej w Warszawie, który to instytut w tym roku obchodzi 100. rocznicę utworzenia. Jej stwierdzenie „nie ma kaleki, jest człowiek", którym zawsze kierowała się w swojej pracy, stało się mottem dla kolejnych badaczy i twórców akademickiej pedagogiki specjalnej, a jej dzieła są dla nich niezmiennie inspiracją. Przykładami przedsięwzięć zorganizowanych w ramach obchodów roku Marii Grzegorzewskiej są między innymi inicjatywy Instytutu Północnego im. Wojciecha Kętrzyńskiego, wystawa pt. „Maria Grzegorzewska – nauczycielka, badaczka, prekursorka pedagogiki specjalnej w Polsce" oraz seminarium poświęcone jej działalności i spuściźnie. Szkoły artystyczne zorganizowały prawie 30 inicjatyw szerzących wiedzę o patronce wśród młodzieży.

Dalej rok 2022 to również 30. rocznica śmierci wybitnej himalaistki Wandy Rutkiewicz, która jako trzecia kobieta na świecie i pierwsza Polka zdobyła najwyższy szczyt świata Mount Everest oraz jako pierwsza kobieta w historii szczyt K-2. Na upamiętnienie zasługuje także jej działalność w opozycji demokratycznej, bowiem Wanda Rutkiewicz w latach 80. była członkiem zakładowego koła „Solidarności" w Instytucie Maszyn Matematycznych. Od najmłodszych lat trenowała różne dyscypliny sportu, żeby ostatecznie związać się z górami, najpierw jako taterniczka, potem alpinistka i himalaistka. Jako orędowniczka kobiecego himalaizmu wspierała aktywnie kobiece ekspedycje i sama brała w nich udział. Wśród wielu inicjatyw zaplanowanych w ramach obchodów roku Wandy Rutkiewicz warto przytoczyć między innymi dofinansowany przez Polski Instytut Sztuki Filmowej projekt filmu fabularnego pt. „Szambala. Tajemnica Wandy Rutkiewicz", którego producentem jest Wytwórnia Filmów Dokumentalnych i Fabularnych, a autorem scenariusza Marzena Podgórska. Polski Instytut Sztuki Filmowej dofinansował również film dokumentalny „Ostatnia wyprawa" w reżyserii Elizy Kubalskiej, którego premierę zaplanowano na połowę 2023 roku. Szkoły artystyczne przygotowały prawie czterdzieści inicjatyw promujących postać Wandy Rutkiewicz wśród młodzieży.

W 2022 roku przypada również 120. rocznica urodzin Józefa Mackiewicza, jednego z największych pisarzy polskich, publicysty, działacza emigracyjnego, który w swojej twórczości przedstawiał życie mieszkańców pogranicza polsko-litewsko-białoruskiego na tle przełomowych wydarzeń historycznych. Odwoływał się także do tradycji wielonarodowej I Rzeczypospolitej. Był nieprzejednanym wrogiem totalitaryzmów, wytrwale wspierał idee niepodległości Polski, wolności, przyjaznego współistnienia narodów Europy Środkowo-Wschodniej oraz niezłomnego oporu przeciwko komunizmowi. W ramach obchodów roku Mackiewicza zorganizowano wiele projektów, w tym między innymi Instytut Książki we współpracy w Programem 1 Polskiego Radia przygotował specjalne audycje poświęcone życiu i twórczości pisarza, a wraz z Programem 2 Polskiego Radia realizuje całoroczny cykl audycji „Zawsze w kontrze", w których przybliżana jest biografia Józefa Mackiewicza oraz prezentowana jego proza. Ponadto Instytut Książki w ramach wydawanego co roku anglojęzycznego katalogu „New Books From Poland" poświęcił osobną przestrzeń na prezentację dzieł Józefa Mackiewicza. Instytut Literatury finansuje tłumaczenia wybranych dzieł Józefa Mackiewicza oraz monografii „Ptasznik z Wilna. O Józefie Mackiewiczu" Włodzimierza Boleckiego na język rumuński. Na Litwie prowadzone są rozmowy w lokalnym środowisku badaczy literatury i tłumaczy w sprawie popularyzacji dzieł Józefa Mackiewicza. Wreszcie szkoły artystyczne przygotowały prawie 30 inicjatyw szerzących wiedzę o patronie roku.

200 lat temu zmarł Józef Wybicki, autor polskiego hymnu narodowego, poseł na Sejm, jeden z inicjatorów Konfederacji Barskiej, uczestnik prac wdrażających Konstytucję 3 Maja, współorganizator Insurekcji Kościuszkowskiej. Rok 2022 to również 275. rocznica jego urodzin oraz 225-lecie powstania Pieśni Legionów Polskich we Włoszech, która w okresie międzywojnia została polskim hymnem narodowym. W ramach obchodów roku Wybickiego zaplanowano 38 inicjatyw. Muzeum Narodowe w Gdańsku przygotowało całoroczny program zawierający między innymi prezentację logotypu obchodów, wystawy poświęcone patronowi, konkursy, pikniki historyczne, debaty i koncerty rocznicowe. Szkoły artystyczne przygotowały 65 inicjatyw promujących postać Wybickiego wśród młodzieży. Całkiem na bieżąco tytułem uzupełnienia dodam, że w tej chwili planowane jest tournée Filharmonii Krakowskiej we Włoszech, którego wątkiem ma być

także popularyzacja postaci i rocznicy Józefa Wybickiego. Tournée jest wspierane przez Instytut Adama Mickiewicza. Dziękuję.

Przewodniczący poseł Piotr Babinetz (PiS):

Dziękuję bardzo, pani minister. Zaczynając od Marii Grzegorzewskiej, czy może ktoś z przedstawicieli Koalicji Obywatelskiej, Platformy Obywatelskiej chciałby o coś zapytać, ponieważ rok Marii Grzegorzewskiej to była inicjatywa platformy? Proszę bardzo, pani poseł Urszula Augustyn.

Poseł Urszula Augustyn (KO):

Dziękuję uprzejmie. Panie przewodniczący, akurat nie chcę o nic zapytać. Chcę wyrazić swoją wdzięczność, ponieważ bardzo dokładnie przejrzałam inicjatywy, które w związku z rokiem Marii Grzegorzewskiej odbyły się i ciągle się odbywają. Jestem przekonana, że jest to akurat bardzo dobry ruch, dobry krok w stronę tego, żeby postać Marii Grzegorzewskiej szczególnie w ciągu dedykowanego jej roku, ale nie tylko, naprawdę była rozpoznawana czy też poznawana. Bardzo serdecznie dziękuję. Wydaje mi się, że nie ma tu inicjatyw – każda następna byłaby mile widziana – które budzą jakiekolwiek wątpliwości, a wszystkie te, które są zorganizowane, pozwalają propagować postać Marii Grzegorzewskiej. Dziękuję.

Przewodniczący poseł Piotr Babinetz (PiS):

Dziękuję, pani poseł. Na razie szczegółowo. Jeżeli chodzi o Wandę Rutkiewicz, to wydaje mi się, że chyba nie ma za bardzo pytań. Postać jest powszechnie znana. Chyba przekrój informacji o różnych działaniach także jest bardzo szeroki.

Jeżeli chodzi o Józefa Mackiewicza i przy okazji Józefa Wybickiego, może ja coś wspomnę na ten temat. Jeżeli chodzi o Józefa Mackiewicza, wydaje mi się, że jest tutaj podanych sporo przykładów działań. Na przykład ciekawe jest tłumaczenie rumuńskie po to, żeby wydać jedną z powieści Józefa Mackiewicza w Rumunii. Jest sporo działań Polskiego Radia i Telewizji Polskiej, i bardzo dobrze, natomiast wydaje mi się, że jeżeli chodzi o działania w obszarze różnych instytucji kultury, mogłoby być ich troszkę więcej. Być może było to też trochę tak: pani dyrektor mówiła wcześniej o równowadze w kontekście romantyzmu, że rok Romantyzmu Polskiego troszeczkę zdominował, dlatego że wątek romantyzmu polskiego jest bardzo szerokim wątkiem, więc jeżeli chodzi o Józefa Mackiewicza i rocznicę jego śmierci i urodzin, to znaczy urodzin w styczniu, a śmierci w kwietniu, myślę, że ten rok można trochę przedłużyć. Gdyby jeszcze były jakieś pomysły na jakieś działania przypominające Józefa Mackiewicza, myślę, że byłoby to cenne, ponieważ wiadomo, że jest on jednak jakby trochę wydobywany z niepamięci. Myślę, że dobrze byłoby kontynuować różne działania wokół Józefa Mackiewicza. Uchwalenie roku to tylko pewien moment wywołania sprawy, natomiast myślę, że można w dalszym ciągu propagować i samą postać, i jej działania.

Jeżeli chodzi o Józefa Wybickiego, w tej chwili nie ma przedstawicieli PSL-u. Może zwrócę tylko uwagę na chyba trudniejszy obszar jego działań, dlatego że tutaj głównie jest przypominany w kontekście swojej działalności niepodległościowej oraz jako twórca hymnu, a przecież był także bardzo płodnym literatem. Mamy jego i pamiętniki, i pisma polityczno-społeczne, i pisma etyczno-moralne, i dramaty, i tragedie, i komedie, i opery. Pewnie nie jest łatwo w tej chwili przypominać i prezentować, ale myślę, że też można byłoby pokazywać go jak najszerzej. Widziałem, że teraz w październiku, listopadzie jest działanie Fundacji Kreatorzy Marzeń. Jest to projekt, który zakłada przygotowanie autorskiego spektaklu z wykorzystaniem fragmentów utworów dramatycznych Józefa Wybickiego. Jest to właśnie przypomnienie go z mniej znanej strony.

Jeżeli chodzi jeszcze o Józefa Mackiewicza, wiem, że na początku roku był wyjazd parlamentarno-rządowy do Czarnego Boru na Litwie, może bardziej precyzyjnie należałoby powiedzieć, na Wileńszczyźnie. Była też konferencja organizowana przez panią marszałek i Instytut Pamięci Narodowej w Sejmie. Jest natomiast pytanie o różne instytucje, nie wiem, jak np. Muzeum Wojska Polskiego, Muzeum Katyńskie. Czy instytucje te prowadziły różne działania przypominające Józefa Mackiewicza? Czy ewentualnie jeszcze mogą uczynić coś w tym obszarze? W gruncie rzeczy bardzo dobrze byłoby kontynuować

tłumaczenia, żeby wielkie pisarstwo Józefa Mackiewicza było dostępne w maksymalnie wielu językach świata, żeby dołączył do grona najbardziej znanych polskich pisarzy.

Zanim pani minister bądź przedstawiciele ministerstwa odniosą się do tych wątków, czy są jeszcze jakieś pytania ze strony państwa posłów? Proszę bardzo, pan poseł Krzysztof Mieszkowski.

Poseł Krzysztof Mieszkowski (KO):

Wrócę jeszcze na sekundę do „Dziadów" Mickiewicza w formie informacji, ciekawostki. W 2015 roku Teatr Polski prezentował I, II i IV część „Dziadów" w Pekinie. Prezentacji towarzyszyło wydanie całego arcydzieła Mickiewicza w języku mandaryńskim, czyli jakbyśmy powiedzieli potocznie, w języku chińskim. Po prostu tam to funkcjonuje. Jest to jedna ciekawostka.

Druga dotyczy III części „Dziadów" napisanych przez Mickiewicza. Zastanawiam się, czy Mickiewicz dzisiaj nie byłby objęty restrykcjami. Może wynika to z tego, że po prostu Mickiewicz napisał III część „Dziadów" w Dreźnie. Może dzisiaj przy demagogii antyniemieckiej w związku z tym jest to jakiś kłopot.

Przewodniczący poseł Piotr Babinetz (PiS):

Ale Drezno było jednak zbombardowane przez Amerykanów i Anglików, a nie przez Polaków.

Poseł Krzysztof Mieszkowski (KO):

Nie pamiętam, żeby Mickiewicz brał udział w bombardowaniu Drezna, panie przewodniczący.

Przewodniczący poseł Piotr Babinetz (PiS):

Ale to w kontekście tego, że Drezno zostało skrzywdzone, dlatego że Mickiewicz tam pisał.

Może pan poseł Jacek Świat chciałby coś dodać. Wywołuję państwa dzisiaj tak trochę na siłę.

Jeszcze dopowiem odnośnie do Józefa Mackiewicza. Obszarem, w który jest dużo różnych działań, jest obszar szkolnictwa artystycznego, i to akurat bardzo dobrze. Pewnie to zasługa pani minister. To akurat bardzo pozytywny wątek, że w tym obszarze... Widzę tutaj, że nawet Zespół Szkół Muzycznych w Krośnie uczestniczył w działaniach dotyczących Józefa Mackiewicza.

Pewnie to tyle pytań. Teraz proszę bardzo, pani minister i ewentualnie państwo, przedstawiciele ministerstwa. Proszę bardzo.

Podsekretarz stanu w MKiDN Wanda Zwinogrodzka:

Dziękuję bardzo. Panie przewodniczący, pozwolę sobie całkowicie zgodzić się z panem przewodniczącym w kwestii tego, że wysiłki wokół popularyzacji dorobku Józefa Mackiewicza powinny być kontynuowane, ponieważ z jednej strony jest to postać zapomniana, może teraz już mniej, ale kiedyś w latach 80. było takie sformułowanie jak literatura źle obecna, niedostatecznie mocno obecna w świadomości odbiorców. Z drugiej strony, jak widzimy, niestety, w trakcie tego, co nas dzisiaj spotyka, czego doświadczają nasi sąsiedzi, obszar problematyki poruszanej w jego twórczości, w tym cała wizja naszego regionu Europy, jest niezmiernie aktualny. Również z tego względu zasługuje na wsparcie czy promocję. Mogę powiedzieć tyle, panie przewodniczący, że jesteśmy tego świadomi od dawna. W związku z tym wysiłki były podejmowane jeszcze przed ogłoszeniem roku Józefa Mackiewicza. Instytut Literatury ledwo co został powołany przez ministra, a właściwie już na wstępie, w swoich pierwszych działaniach przygotował monografię przedstawiającą postać pisarza, która została szeroko rozesłana do szkół, do bibliotek szkolnych, uznając, że jest to jedna z postaci, które szczególnie, z dużym staraniem trzeba popularyzować. Na pewno będziemy kontynuować te wysiłki.

Mogę również powiedzieć, że to, o czym tutaj mówimy, i co, mam nadzieję, za chwilę uzupełni pan naczelnik Komosa, jeżeli chodzi o działalność w muzeach, to oczywiście jest tylko ułamek wszystkich działań, które wokół Mackiewicza odbywają się również poza polem bezpośredniego działania ze strony ministerstwa. Sam fakt, że Sejm zechciał ogłosić taki rok już miał ogromną funkcję promocyjną. Ze swoich dawnych, innych niż

ministerialne kontaktów wiem o całym szeregu rozmaitych inicjatyw również za granicą w sprawach dotyczących twórczości, dorobku Józefa Mackiewicza. Jeżeli natomiast chodzi o to czy to już przeprowadzone, czy to może projektowane działania w obszarze muzeów odnośnie do postaci Józefa Mackiewicza, bardzo proszę pana naczelnika.

Przewodniczący poseł Piotr Babinetz (PiS):

Proszę bardzo.

Naczelnik Wydziału do Spraw Polityki Pamięci w Departamencie Dziedzictwa Kulturowego MKiDN Marcin Komosa:

Dziękuję bardzo. Szanowny panie przewodniczący, Wysoka Komisjo, rzeczywiście zakres działań muzealnych dotyczących patronów tego roku jest bardzo szeroki. Może z materiału, który został przedstawiony, wyraźnie wybija się rok romantyzmu i rok Józefa Wybickiego, natomiast myślę, że rzeczywiście działalność muzeów, także stała działalność, nie tylko okazjonalna, w szerokim zakresie dotyczy również Józefa Mackiewicza. Są to działania nie tylko wystawiennicze, ponieważ tutaj w głównej mierze przede wszystkim mamy do czynienia z działalnością edukacyjną, działalnością informacyjną. Nie wolno zapominać – może nawet nie zostało to ujęte w materiale – że muzea prowadzą bardzo zaawansowaną działalność w mediach społecznościowych. Kiedy przekazują nam informacje, zwykle informują, że regularnie umieszczają posty dotyczące patronów kolejnych lat, czy to Mackiewicza, czy to Wybickiego, czy to Wandy Rutkiewicz, czy to Marii Grzegorzewskiej.

Natomiast odnosząc się do pytania pana przewodniczącego dotyczącego Muzeum Wojska Polskiego i Muzeum Katyńskiego, niestety, jako Departament Dziedzictwa Kulturowego nie zbieramy takich danych z tego względu, że są to muzea, które podlegają Ministrowi Obrony Narodowej i nie przedstawiają nam danych o swojej działalności. Tutaj można się domyślać, że działania w roku Józefa Mackiewicza są podejmowane, natomiast nie mamy takiej informacji.

Przewodniczący poseł Piotr Babinetz (PiS):

Ale to chyba nie są działania w podziemiu, tak jak było w okresie komuny, kiedy dzieła musiały być wydawane podziemnie, jeżeli chodzi o Józefa Mackiewicza. Czy jest możliwość dowiedzenia się czegoś, chyba że odwiedzimy Muzeum Wojska Polskiego i Muzeum Katyńskie i sprawdzimy, jak wygląda tam sytuacja?

Naczelnik wydziału MKiDN Marcin Komosa:

Możemy przygotować taki materiał, uzyskać taką informację.

Przewodniczący poseł Piotr Babinetz (PiS):

Pytam, dociekam dlatego, że z oczywistych powodów były wśród posłów zapytania właśnie o kwestie Muzeum Katyńskiego, jeżeli chodzi o działania dotyczące Józefa Mackiewicza. Nie tylko był świadkiem ekshumacji, ale też autorem wielu publikacji na ten temat. Pani minister wspomniała o Instytucie Literatury. Akurat w zestawieniu w tym roku nie ma ujętego Instytutu Literatury. Zwróciło to moją uwagę. Natomiast w kontekście współczesnej sytuacji w Europie i na świecie teraz jest właśnie ten moment właśnie, kiedy można propagować twórczość, zarówno powieści, jak i publicystykę Józefa Mackiewicza jako wielkiego patrioty byłego Wielkiego Księstwa Litewskiego, orędownika pokojowego współżycia, współpracy Polaków, Białorusinów, Litwinów czy nawet białych Rosjan po to, żeby była dostępna w wielu językach, żeby jak najwięcej ludzi, szczególnie w Europie Środkowej, ale nie tylko, mogło się z tymi treściami zapoznawać.

A jeżeli jeszcze chodzi o Józefa Wybickiego, o inne obszary jego twórczości, czy tutaj można coś zdziałać, żeby przedstawić go Polakom nie tylko jako twórcę hymnu?

Podsekretarz stanu w MKiDN Wanda Zwinogrodzka:

Panie przewodniczący, już w rozmowie z poseł Lichocką wspominałam, że ministerstwo nie ma możliwości produkcji żadnych wydarzeń, nie może w trybie nakazowym nikomu niczego nakazać. Możemy tylko inspirować, zachęcać. Oczywiście robimy to. Możemy wspierać inicjatywy w ramach programów ministra. Mówiłam tutaj o jednym konkretnym programie dedykowanym „Balladom i romansom” z okazji roku romanty-

zmu, ale oczywiście co roku ponad 30 programów ministra wspiera rozmaite inicjatywy kulturalne, w tym również wydarzenia artystyczne. Z całą pewnością rok romantyzmu czy przewidywany rok Fredry jest wspierany w programach, jeżeli są takie okoliczności, jest traktowany priorytetowo. Jest to skala naszych możliwości.

Jeszcze nawiązując do Mackiewicza, wspomnę tylko, że w przypadku artystycznej popularyzacji Mackiewicza są pewne problemy, dlatego że po pierwsze, są problemy z prawami, a po drugie, są problemy z adaptacją. Jest to ciężka materia do adaptacji. O ile wiem, są takie prace. Sama kiedyś zajmowałam się tym w dawnych latach w telewizji, ale wtedy nie przyniosło to rezultatu. Słyszałam, że znowu telewizja podejmuje takie wysiłki. Oby zakończyły się. Niewątpliwie są to powieści zasługujące na adaptacje filmowe, i to pewnie duże, epickie dzieła, ale jest to bardzo trudne przedsięwzięcie. Niestety, nie ma już pani poseł Lichockiej, być może wiedziałaby więcej na ten temat, ja wiem tylko z nasłuchu. Prezes Matyszkowicz kiedyś wspominał mi, że jednak podchodzą do tego wyzwania, starają się o to.

Jeżeli natomiast chodzi o Wybickiego, trzeba jasno powiedzieć, że ostateczna decyzja zależy po prostu od artystów, od teatrów, które, jak wszyscy wiemy, do klasyki w ostatnich sezonach podchodzą z różnym entuzjazmem. Jak mówię, nam pozostaje tylko zachęcać i popularyzować. Dziękuję.

Przewodniczący poseł Piotr Babinetz (PiS):

Dziękuję bardzo. Rzeczywiście z tego, co wiem, są plany, nie wiem, jak daleko zaawansowane, ale chyba zaawansowane, sfilmowania, zekranizowania „Drogi donikąd" Józefa Mackiewicza, być może także „Lewej wolnej", ale tutaj nie jestem pewien. Myślę, że bardziej jest to „Droga donikąd".

Faktycznie mogą być konkursy, mogą być pewne programy ministerialne, które w danym roku powodowałyby większe skupienie się różnych twórców czy instytucji na przypomnieniu twórczości danego patrona roku. Pewnie trzeba by było aktywniej czy bardziej zdecydowanie zmierzać w tym kierunku, ale pewnie trochę potwierdza się to, o czym mówiłem wcześniej, że rok Romantyzmu Polskiego trochę jednak zdominował. Siłą rzeczy znaczna liczba podmiotów, instytucji skupiła się na tym obszarze, gdyż jest on dużo szerszy i trochę łatwiejszy w pracach niż może Józef Mackiewicz czy Józef Wybicki, którzy zostali przytłoczeni rokiem Romantyzmu Polskiego.

Czy są jeszcze jakieś pytania albo czy ktoś z państwa tak licznie dzisiaj nas odwiedzających chciałby jeszcze coś dopowiedzieć, skoro jest okazja? Proszę bardzo, pan poseł Krzysztof Mieszkowski.

Poseł Krzysztof Mieszkowski (KO):

Jeżeli chodzi o Mackiewicza, z tego, co wiem, jest bardzo poważny problem z prawami autorskimi, dlatego że prawa są w rękach wielu osób. Nie ma porozumienia pomiędzy tymi osobami. Jakoś tam konkurują ze sobą w tej sprawie. Stąd są trudności.

Przewodniczący poseł Piotr Babinetz (PiS):

Tak, problemy są od wielu lat. Dobrze. Czy na podsumowanie pani minister powie coś jeszcze na koniec?

Podsekretarz stanu w MKiDN Wanda Zwinogrodzka:

Chyba nagadałam się dosyć. Jeżeli państwo mają jeszcze jakieś pytania, oczywiście jestem gotowa odpowiedzieć.

Przewodniczący poseł Piotr Babinetz (PiS):

Czy ktoś jeszcze ma pytanie? Pan przewodniczący Marek Suski?

Poseł Marek Suski (PiS):

Nie, dziękuję.

Przewodniczący poseł Piotr Babinetz (PiS):

Jednak pan poseł Jacek Świat. Proszę bardzo.

Poseł Jacek Świat (PiS):

Na koniec mam refleksję skierowaną nie tyle do naszych gości, co do nas samych. Oczywiście ministerstwo skupiło się w materiałach na tym, co leży w jego domenie. Oczywiście wielkie dzięki za program poświęcony rokowi romantyzmu, natomiast patronów jest więcej. Zastanawiam się, co jeszcze możemy zrobić my wszyscy, przede wszystkim my posłowie, my jako Sejm, ale również państwo. Przede wszystkim myślę o sferze medialnej, żeby jeszcze lepiej rozpropagować inne patronaty. Cały czas mam poczucie niedosytu, że inicjatyw dotyczących Wandy Rutkiewicz czy Marii Grzegorzewskiej jest za mało, że można by zrobić dużo więcej, ale wiele środowisk po prostu nie bardzo wie, że taki rok został ogłoszony. To w ramach refleksji i zadania domowego dla nas wszystkich, dla nas jako posłów, dla przedstawicieli mediów publicznych.

Przewodniczący poseł Piotr Babinetz (PiS):

To cenna uwaga. Myślę, że jeżeli chodzi o Wandę Rutkiewicz, inicjatyw jest sporo – przynajmniej patrząc na materiał – natomiast jeżeli chodzi o Marię Grzegorzewską, mogło być więcej, jeżeli chodzi o Józefa Mackiewicza, również.

Dobrze. Pewnie będziemy zmierzać do końca. Miałem jeszcze jakąś uwagę, ale zapomniałem. Miałem jeszcze jakiś pomysł, ale to już na inny raz. Mam jeszcze uwagę, że chyba trochę szkoda. Dzisiaj jest dzień, w którym, owszem, jest debata budżetowa, ale nie wszyscy biorą w niej udział, a konkurencyjnych posiedzeń komisji nie ma zbyt dużo. Może troszkę szkoda, że nie ma więcej państwa posłów. Może niektórzy, którzy właśnie zabiegali o pewnych patronów, mieliby jakieś istotne pytania. Przykro, że posłów jest mniej niż państwa z ministerstwa, ale tym bardziej dziękujemy wszystkim państwu za przybycie. Dziękuję, pani minister.

Podsekretarz stanu w MKiDN Wanda Zwinogrodzka:

Dziękuję bardzo.

Przewodniczący poseł Piotr Babinetz (PiS):

Dziękuję wszystkim przedstawicielom Ministerstwa Kultury i Dziedzictwa Narodowego. Dziękuję posłom, szczególnie tym posłom, którzy przybyli, a jeszcze bardziej tym, którzy dotrwali, byli aktywni na posiedzeniu Komisji.

Poseł Marek Suski (PiS):

Inni i tak tego nie usłyszą.

Przewodniczący poseł Piotr Babinetz (PiS):

Ale może się dowiedzą. Dziękuję bardzo. Myślę, że w tym roku i na początku przyszłego roku można jeszcze zrealizować parę rzeczy. Dobrze, że już wiemy, że będą też działania dotyczące Aleksandra Fredry. Zobaczymy, jak będzie z innymi patronami przyszłego roku.

Dziękuję bardzo. Zamykam posiedzenie.